

TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INDIVIDUAL PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARNING O'RNI

Raxmonaliyev Fazliddin Faxriddin o'g'li

Farg'ona shahar 5-umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Ta'lim jarayonida samaradorlikni oshirish muhim vazifalari, hamda ta'lim samaradorligiga ta'sir qiluvchi individual psixologik xususiyatlarini inobatga olish ya'ni har bir o'quvchining qobiliyatlari, qiziqishlari, o'zlashtirish tezligi va usullari turlicha bo'lishini inobatga olish ta'limni individual yondashuv asosida tashkil etishning muhim xususiyatlari keltirib o'tilgan.

Kirish: Hozirgi davrda yuksak qobiliyatli mutaxassislarni tayyorlash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Yoshlarga ta'lim tarbiya berishda ularning individual sifatlarni bilishga bo'lgan talab kun sayin ortib bormoqda.

Individual psixologik xususiyatlar va ularning ta'limga ta'siri quyidagilardan iborat.

1. Shaxsiylashtirilgan Ta'lim Rejalari**

Har bir o'quvchining temperamentini hisobga olgan holda individual ta'lim rejalari ishlab chiqish va ularni amalga oshirish.

Ta'lim jarayonida o'quvchilarni samarali va muvaffaqiyatli o'qitish uchun ularning temperamentini hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Temperament – bu shaxsning tabiiy psixologik xususiyatlari majmuasi bo'lib, ularning o'qishga bo'lgan munosabati va usullariga ta'sir ko'rsatadi. Har bir shaxsning temperamentini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish, o'quvchilarni samarali va qiziqarli tarzda bilim olishlariga yordam beradi.

Temperament Turlari va Ularning Ta'limga Ta'siri

Temperamentning to'rt asosiy turi mavjud: sangvinik, xolerik, flegmatik va melankolik. Har bir temperament turi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ularni hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil qilish samaradorlikni oshiradi.

I. Sangvinik xususiyatlari:

- Faol va energiyaga boy
- Yangi vaziyatlarga tez moslashadi
- Ijtimoiy va kommunikativ

Ta'limda:

Sangvinik o'quvchilar uchun qiziqarli va dinamik ta'lim usullari samarali bo'ladi. Ularni guruh ishlari va muhokamalarga jalb etish, turli interaktiv o'yinlar va faoliyatlar orqali bilim olishlarini rag'batlantirish mumkin. Tez-tez va qisqa muddatli mashg'ulotlar, amaliyot va tajribalar ular uchun juda mos keladi.

II. Xolerik xususiyatlari:

- Qat'iy va maqsadga intiluvchan

- Raqobatbardosh va faol
- Tez harakat qiladi va qarorlar qabul qiladi

Ta'limda:

Xolerik o'quvchilar uchun mustaqil ishlash va individual loyihalar ustida ishlash imkoniyatini berish muhim. Ular uchun aniq maqsadlar va vazifalar belgilash, o'zaro raqobat va sinovlarni qo'llash orqali ularga qiyinchilik va qiziqish uyg'otish mumkin. Bu o'quvchilar tezkor natijalarni yoqtiradi, shuning uchun qisqa muddatli, lekin intensiv topshiriqlar ular uchun samarali bo'ladi.

III.Flegmatik xususiyatlari:

- Tinch va barqaror
- Vaqt bilan muammosiz ishlaydi
- Sabrlik va chidamlilikka ega

Ta'limda:

Flegmatik o'quvchilar uchun uzoq muddatli loyihalar va barqaror, rejali o'quv uslublari mos keladi. Ular o'z sur'atida ishlashga imkon beruvchi sharoitlarni qadrlashadi, shuning uchun ular uchun aniq va tartibli ta'lim rejaları tayyorlash lozim. Flegmatiklar sekin, lekin chuqur o'rganish uslubini afzal ko'rishadi, shu sababli ularga vaqt va resurslar yetarli miqdorda berilishi kerak.

IV. Melankolik xususiyatlari:

- Hissiy sezgir va chuqur o'ylaydigan
- Ishonchsiz va ehtiyotkor
- Keng qamrovli va batafsil ishlaydi

Ta'limda:

Melankolik o'quvchilar uchun chuqur va puxta tayyorlangan darslar, batafsil tushuntirishlar va ko'p bosqichli vazifalar samarali bo'ladi. Ularni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish muhim, chunki ular o'zlariga nisbatan talabchan va tanqidiy bo'lishi mumkin. Individual maslahatlar va ko'mak orqali ularning ishonchini oshirish lozim.

Temperamentni Inobatga Olgan Holda Ta'lim Jarayonini Tashkil Etish

2. Differensial Ta'lim

Har bir temperament turiga mos keluvchi ta'lim usullarini qo'llash, darslarni diversifikatsiyalash va o'quvchilarga mos ravishda topshiriqlar berish.

3. Moslashuvchan Ta'lim Muhiti

O'quvchilarga qulay va rag'batlantiruvchi muhit yaratish, ularning temperamentiga mos keluvchi sharoitlar va vositalarni ta'minlash.

4. Qobiliyatlar va Qiziqishlar

Har bir o'quvchining qobiliyatlari va qiziqishlari turlicha bo'ladi. Ba'zi o'quvchilar matematikaga qiziqish bildirsa, boshqalari san'at yoki sportga moyillik ko'rsatadi. O'quvchilarning qiziqishlariga mos ravishda o'quv rejalarini moslashtirish, ularning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi va natijada samaradorlik yuqori bo'ladi.

5. O'zlashtirish Tezligi

O'quvchilarning yangi bilimlarni o'zlashtirish tezligi ham turlicha bo'ladi. Ba'zilar tezda yangi ma'lumotlarni o'zlashtira olsa, boshqalarga ko'proq vaqt va takrorlash kerak bo'ladi. Shuning uchun ta'lim jarayonida individual o'zlashtirish tezligini hisobga olish va tegishli moslashuvlarni amalga oshirish lozim.

6. O'quv Uslublari

Har bir o'quvchi o'ziga xos o'quv uslubiga ega. Kimdir vizual (ko'rish orqali) o'rganishga moyil bo'lsa, kimdir audial (eshitish orqali) yoki kinestetik (amaliyot orqali) o'rganishni afzal ko'radi. Bu uslublarni inobatga olgan holda ta'lim materiallarini tayyorlash, ularning samarali o'zlashtirilishini ta'minlaydi.

7. Psixologik Qo'llab-quvvatlash

Temperamentga mos ravishda psixologik yordam va maslahatlar berish, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini tushunish va ularga yordam ko'rsatish.

Xulosa. Ta'lim samaradorligini oshirishda individual psixologik xususiyatlarning o'rni katta. Har bir o'quvchining o'ziga xos qobiliyatlari, qiziqishlari va o'quv uslublarini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish, ularning bilimlarni samarali o'zlashtirishiga yordam beradi. Bu yondashuv nafaqat o'quvchilarning muvaffaqiyatini ta'minlaydi, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ko'maklashadi. Shu sababli, ta'lim jarayonida individual yondashuv va psixologik qo'llab-quvvatlash muhim omillar hisoblanadi.